

ЛІТЕРАТУРА

1. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс). Ч. II: Навчальний посібник. А. П. Загнітко. Київ: ІЗМН, 1996. 240 с.
2. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій: монографія. Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 340 с.
3. Мойсієнко А. К. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис простого ускладненого речення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: ДП Вид. Дім «Персонал», 2009. 208 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОПИСНОЇ ГРАМОТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «УКРАЇНЬСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

Антончук О. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри стилістики та
культури української мови
Рівненського державного гуманітарного університету*

Навчально-пізнавальна діяльність студентів нефілологічних спеціальностей розгортається у двох сферах: обраної ними спеціальності і української мови, точніше, у сфері її наукового й офіційно-ділового стилів, тобто, комунікативної компетенції, включаючи мовну і предметну (професійну), що має формуватися в українськомовному контексті. При цьому зіштовхуються дві великі групи стратегій: стратегії, пов'язані з успішним ходом навчального процесу з оволодіння майбутньою спеціальністю, і стратегії, що забезпечують засвоєння і користування українською мовою [1].

Правописна компетенція та особливості її становлення, формування є актуальною проблемою і лінгводидактики, і мовознавства, адже йдеться про інтелектуальну здатність людини до передачі мови на письмі засобами графіки. Користуватись письмом – не вроджене вміння людини (на відміну від мовлення), адже письмо є вторинним засобом передачі інформації. Правописна компетенція сформувала здатність людини не тільки писати відповідно до засвоєних правил, а й розуміти написане.

Системними компонентами професійної компетенції фахівця є три сфери: мотиваційна, предметно-практична, саморегуляції. Серед підвидів предметно-практичної є комунікативна компетенція, що передбачає сформованість відповідних умінь і якостей фахівця, які сприяють ефективній взаємодії з іншими суб'єктами виробничого процесу та здатність вирішувати продуктивні завдання у процесі спілкування та міжособистісної взаємодії. Комунікативна компетенція базується на знаннях та чуттєвому досвіді, що дають змогу орієнтуватися у ситуаціях професійного спілкування, розуміти мотиви, інтенції, стратегії поведінки людини [4, с. 85].

Робота над удосконаленням культури мови студентів проводиться з урахуванням двох аспектів: підвищення загальномовної культури майбутніх спеціалістів та їх фахової мовної культури. На заняттях основна увага зосереджується на різних

видах словникової роботи, що допомагає збагатити словник студентів термінологічною, фаховою лексикою, навчити вільно орієнтуватися і правильно використовувати словниковий запас української мови залежно від сфери й мети спілкування. Опрацюючи термінологічну, фахову та інші групи лексики, студенти удосконалюють правопис, вимову і визначають стилістичні функції аналізованих слів, що сприяє підвищенню рівня загальномовної і фахової мовної культури майбутніх спеціалістів.

Незважаючи на те, що студенти нефілологічного профілю у вивченні гуманітарних наук, зокрема й української мови, мають певні досягнення, у засвоєнні навчального матеріалу ці студенти можуть мати низку труднощів: добре пам'ятають правила мови, але утруднюються застосувати їх на практиці, в мовленнєвому спілкуванні; відтворюють мовний матеріал, однак дати аналіз прочитаному, виділити головне, узагальнити, застосувати в творчих умовах ці знання неспроможні.

Під час опрацювання кожної теми на практичних заняття було звернуто увагу студентів на правописні аспекти розвитку професійного мовлення, відпрацювання вмій роботи з різними за жанрами науковими та діловими текстами за фахом в усному та писемному мовленні, підвищення загальнофахової обізнаності, користування довідково-бібліографічним апаратом наукової літератури.

Велике зацікавлення викликає у студентів підготовка наукових повідомлень відповідно до тематики практичних занять, їх обговорення в аудиторії. Наведемо приклади окремих тем: «Літера г в українській мові», «Числівник у професійному мовленні», «Особливості вживання іменників у професійному мовленні», «Велика і мала літера у назвах документів, законодавчих актів, атрибутів держави», «Особливості відмінювання іменників II відміни», «Правописні проблеми в українській науковій термінології», «Мовний «антиетикет» сучасного студента» [5].

На жаль, мовленнєва безпорадність, невміння написати елементарний текст «чомусь перестали сприйматись як пляма на службовому мундирі» [2, с. 4]. Мовленнєва культура досягає розвитку там, де «носіям національної літературної мови не байдуже, як вони говорять і пишуть, як сприймають їхню мову в різних суспільних середовищах, а також у контексті інших мов» [2, с. 9].

Більшість орфографічних помилок виникає внаслідок розходжень у дотриманні літературних норм в усному мовленні і на письмі. Тому слід наполегливо дбати про підвищення мовленнєвої культури студентів, домагатися єдиного орфоепічного й орфографічного режиму в закладах освіти [3, с. 29].

Другокурсники пропонують так впливати на правописну грамотність: організувати конференції, тематичні лекції, презентації, флеш-моби, соціологічні опитування, вікторини, конкурси, майстер-класи, рольові ігри, театралізовані заняття, дискусії, тематичні вечори, бесіди, «уроки грамотності» у позанавчальний час, зустрічі з цікавими особистостями, читацькі гуртки, олімпіади з грошовою винагородою, писати загальноуніверситетські диктанти; важливою є зацікавленість учасників; збільшити загальну кількість годин на вивчення української мови;

виправлення помилок один одного; більше спілкуватися, читати, виконувати письмові завдання, тести.

Отже, на наш погляд, дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» має бути інтегрованою і включати знання з майбутнього фаху студента та необхідну й достатню термінознавчу і суто лінгвістичну інформацію, зокрема з культури мови і мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дроздова І. П. Актуальні проблеми методики аудиторних і поза аудиторних занять із розвитку українського професійного мовлення студентів-нефілологів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка»*. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2014. Вип. 29. С. 77-81.
2. Культура української мови. С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець та ін.; за ред. В. М. Русанівського. Київ: Либідь. 1990. 304 с.
3. Хом'як І. М. Характер орфографічних утруднень, викликаних мовленнєвим середовищем. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка»*. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія». 2014. Вип. 29. С. 26-29.
4. Цимбал С. В. Синергетичний та акмеологічний аспекти формування професійної компетентності студентів. *Наук.-метод. зб. Кол. авт.* Київ. 2005. Вип. 40. С. 80-90.
5. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 3-тє вид., виправ. і доповнен. Київ : Алерта. 2013. 696 с.

МІСЬКИЙ ТЕКСТ РОМАНУ М. ГРИМИЧ «ФРІДА»

Горбач Н. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української літератури
Запорізький національний університет*

У сучасній українській літературі, що позначена особливим тяжінням до урбаністичної проблематики, закономірно зумовленим асимілятивними процесами сільської культури й переважанням культури міста, витворюється міський текст мультикультурного міста. Враховуючи множинність визначень, текст розуміємо як «структурно цілісну та семантично завершену авторську працю, що становить зв'язну послідовність знаків» [3, с. 465]. Знаки, семантично організовані приналежністю до феномену міста, творять міський текст або текст міста.

Компонентами міського тексту є художньо інтерпретовані топонімічні, топографічні, ландшафтні, архітектурні, соціальні, культурні, кліматичні та інші реалії, довершені предметами матеріального світу і образами людей, які реалізуються в просторі – від центру до периферії, і часі – через ретроспекцію та перспекцію.

Головне завдання міського тексту – отримання цілісного художнього образу міста з урахуванням не лише його зовнішнього вигляду, а і внутрішньої суті, атмосфери, тому він формує як образ міста, так і образ міської свідомості.